

คาถา...กับหมอยากลางบ้าน สิ่งมหัศจรรย์ภูมิปัญญาไทย

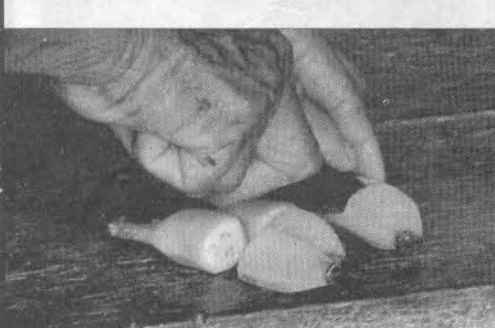
คาถา...กับหมอยา สิ่งมหัศจรรย์ภูมิ

ลมัยโบราณ เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยชาวบ้านต้องพึ่งหมอแผนโบราณ ซึ่งรักษาโรคด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งยาจีน ยาทา เสก เป่า การใช้คาถาอาคม กำกับควบคุมการรักษา แล้วแต่ความเชื่อและความศรัทธาของผู้รักษา และผู้ให้การรักษา ในจังหวัดนครปฐม มีแหล่งรักษาโรค และบุคลากรที่เป็นหมอแผนโบราณ ซึ่งก็แบ่งออกไปอีกหลายแขนงด้วยกัน เช่น หมอกวาดยา, หมอนวดจับเส้น, นวดแผนโบราณ, บางแห่งทำเพื่อการอนุรักษ์ส่งเสริม ตลอดจนเผยแพร่ความรู้เรื่องสมุนไพรไทยโบราณให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป บางคนก็สืบทอดอาชีพจากบรรพบุรุษ

ปัจจุบันมีหน่วยงาน ตลอดจนองค์กรธุรกิจเอกชนหลายแห่งได้ให้ความสนใจในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบต่าง เช่น โครงการ 1 ผลิตภัณฑ์ 1 ตำบล จังหวัดนครปฐมตามหลักฐานประวัติศาสตร์ได้ชื่อว่าเป็นอาณาจักรทวารวดีที่เจริญรุ่งเรืองมายาวนานได้สะสมภูมิปัญญาไทยไว้อย่างหลากหลาย จึงสมควรจะได้ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษในจังหวัดนครปฐมได้สร้างไว้ เพื่อเผยแพร่ให้สถาบันการศึกษา และประชาชน ตลอดจนเยาวชนได้มองเห็นคุณค่า และความสำคัญของภูมิปัญญาไทยมากยิ่งขึ้น และเพื่อเผยแพร่ให้ชาวต่างชาติได้รู้ความสามารถของคนไทย

ข้อมูลส่วนบุคคลชื่อ นายปลิว สกุล แจะจันทร์ **อายุ** 73 ปี **เพศ** ชาย **การศึกษา** จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 **สถานภาพ** สมรส **ที่อยู่ปัจจุบัน** 175 หมู่ 8 ตำบลสามกระบือเผือก อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม **อาชีพ** ทำนา

เป็นชาวนครปฐมโดยกำเนิด หากแต่เดิมนั้นเป็นชาวดำบลธรรมศาลา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เมื่อครั้งที่นายปลิว ยังเรียน อยู่ประมาณชั้น ป.1 ด้วยสาเหตุบางประการของครอบครัวในขณะนั้น จึงได้ย้ายมาอยู่ที่ลำท่าโพธิ์ ตำบลแหลมบัว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม อยู่ได้สักระยะหนึ่งจึงได้ย้ายมาตั้งรกรากที่บ้านเลขที่ 175 หมู่ 8 ตำบลสามกระบือเผือก อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม และได้สมรสกับนางเขียน แจะจันทร์ ปัจจุบัน

อายุ 72 ปี มีบุตรด้วยกันทั้งหมด 7 คน เป็นชาย 4 คน หญิง 3 คน รายได้ส่วนใหญ่มาจากอาชีพเกษตรกรรม นอกจากนี้ยังรับเป็นพิธีกรตามงานพิธีต่างๆ เช่น งานบ

วชพระ งานวัดต่างๆ สืบเนื่องมาจากสนใจในพิธีกรรมทางด้านศาสนาเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงได้ศึกษาธรรมะมาอย่างต่อเนื่องและในอาชีพเสริมเป็นหมอยากลางบ้าน รักษาด้วยวิธีแบบโบราณ ซึ่งสืบทอดมาจากบิดา คือ **นายหุ่น แจะจันทร์** เป็นผู้ถ่ายทอดวิธีการรักษาแบบโบราณให้กับนายปลิว กลายเป็นมรดกทางภูมิปัญญาไทย ที่ปัจจุบันยังคงเป็นที่ยอมรับของสังคมอยู่ แม้ว่าความก้าวหน้าทางการแพทย์และนวัตกรรมการของไทยจะพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการสาธารณสุข สามารถวินิจฉัยโรคต่างๆ มากมาย แต่ในชุมชนที่ห่างไกลแพทย์ก็ยังจำเป็นต้องพึ่งการรักษาพยาบาล แบบภูมิปัญญาไทย ซึ่งใช้ยาสมุนไพรไทย กำกับด้วยคาถาอาคม

ประโยชน์ต่อชุมชน หมอยากลางบ้าน เป็นการรักษาแบบแพทย์แผนไทย ใช้วิธีการรักษาแบบโบราณ คือ ใช้ยาสมุนไพรการเป่าบ้าง การทาบ้าง ชาวบ้าน

ผู้ป่วยที่เข้ามารับ
วัดดูใบในการร
เช่น เปลือกมัง
ปูนแดง, ดอกไ
การรักษานอก
เภสัชกร ร้านป
ยากวาด เป็นด
วิธี
เป็นหลักในกา
รักษากันมากไ

ที่เข้ารับการรักษาสวนใหญ่จะอยู่ในบริเวณรอบๆ ตำบลสามกระบือเผือก ตำบลพระปฐมเจดีย์ และตำบลพระประโทนเป็นต้น ด้วยวิธีการรู้แล้วบอกต่อๆ กันไป คนใช้ส่วนมากจะมาให้รักษาด้วยโรคตาแดง, กวาดยา, ใช้ขาง, สูญฟี, ตัดไข่, คางทุม, ใช้ป้าง, เจ็บคอ ด้วยราคาที่ไม่แพงแต่ได้ผลดีคนไข้บางรายเคยเข้ารับการรักษากับแพทย์แผนปัจจุบันมาแล้ว แต่ไม่หายขาด จึงได้มาให้หมอยากลางบ้านช่วยรักษา ผลปรากฏว่าโรคหายเป็นปลิดทิ้ง แต่มีข้อแม้ว่าผู้ป่วยบางรายไอบามากๆ เพราะเป็นโรคปอด หรือ หืดหอบ ไม่สามารถรักษาด้วยวิธีหมอยากลางบ้านได้ ซึ่งก็ถือว่าเป็นขีดจำกัดของการรักษาโรคของหมอยากลางบ้าน

กระบวนการคิดค้น นายปลิว แจะจันทร์ ได้รับวิชาความรู้ด้านแพทย์แผนไทย หมอยากลางบ้านจากผู้เป็นบิดา คือ **นายหุ่น แจะจันทร์** เป็นผู้ถ่ายทอดมรดกทางภูมิปัญญาไทยให้นายปลิว ตั้งแต่อายุได้เพียง 15 ปี และเริ่มรักษา

1.
ใช้
แล้วใช้มีดหมอ
กล้วยให้ขาดเป็น
เหลื่อ 1 ใบโดย
ให้เอาไว้ข้างชา
ไว้ต้มกินเพิ่มเติ
2. ก
พร้อมท้องมนต์
ในช่วงเย็นเพร
โรคจะได้หายไ
3. สู
เริ่มเป็น หาก
ใหม่ๆ จะรับ
รับรักษาทุกเพ
แผนปัจจุบันแ
จะใช้ปูนแดง (ปู
ปูนแดงวนไปร
เวลา 3 วันติด
4. ก
วางบนแก้มขอ
รักษาประมา
ปวด
5. ก

หมอกลางบ้าน ภูมิปัญญาไทย

นาเป็นทุนเดิม ผู้ป่วยที่เข้ามาขอรักษาดังแต่บัดนั้นเป็นต้นมา อุปกรณ์และ
หมอกลางบ้าน วัสดุดิบในการรักษาแต่ละครั้ง มักเป็นสมุนไพรไทยทางยา
จะจันทร์ เป็น เช่น เปลือกมังคุดตากแห้งกล้วยน้ำว้าดิบ, ใบหางจาก,
ทางภูมิปัญญา ปูนแดง, ดอกไม้, ฐูปเทียน เพื่อประกอบพิธีกรรมทาง
ทางการแพทย์ การรักษานอกจากนี้ ยังใช้ยาแผนปัจจุบันโดยซื้อจาก
ทางร้านจำหน่าย เภสัชกร ร้านบ้านสุขุมโอสถ ในตลาดนครปฐม จำพวก
ทั้งการรักษา ยากวาด เป็นต้น เพื่อนำมาใช้ประกอบในการรักษา
ตาอาคม

แพทย์แผนไทย
บ้าน ชาวบ้าน
วิธีการดำเนินการ จะใช้วิธีการเป่า เสก
เป็นหลักในการรักษาโรคแต่ละครั้ง โรคที่เข้ามา
รักษากันมากได้แก่

1. ไข้ป่า (ตัดไข้)

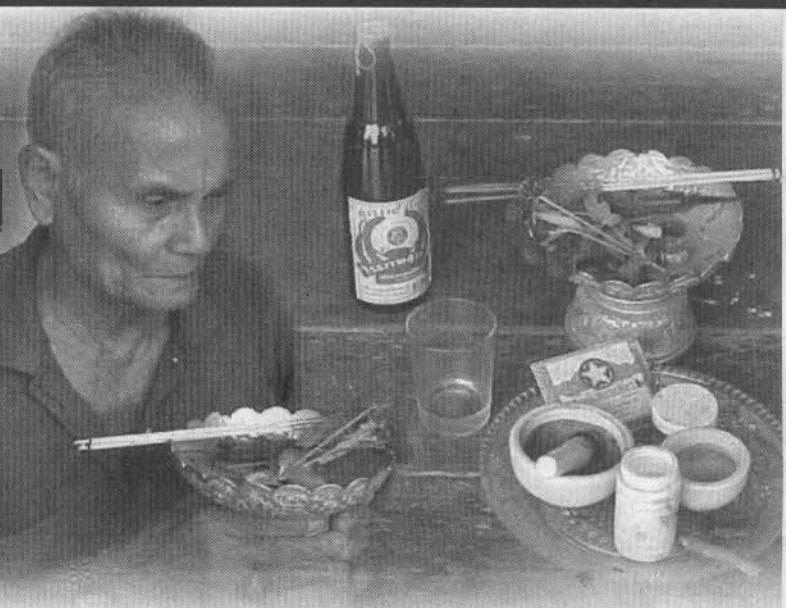
ใช้ระยะเวลาในการรักษา 3 วัน ใน วันแรกจะใช้กล้วยน้ำว้าดิบ 3 ใบ
แล้วใช้มีดหมอ ฟันลงไป 3 ครั้ง พร้อมทั้งท่องมนต์คาถา และในครั้งสุดท้ายฟัน
กล้วยให้ขาดเป็น 2 ท่อน วันที่ 2 ลดกล้วยลงเหลือ 2 ใบ วันที่ 3 ลดกล้วยลง
เหลือ 1 ใบโดยมีเคล็ดอยู่ว่าผู้หญิงให้เอากล้วยไว้ซ้ายข้าง ชายหากเป็นผู้ชาย
ให้เอาไว้ข้างขวา หากคนที่มีอาการทรุดหนักเป็นมาเรื่อยๆ จะให้ยาหม้อสมุนไพร
ไว้ดื่มกินเพิ่มเติมควบคู่กับการรักษาไปด้วย

2. ตาแดง จะใช้น้ำเป่าสะอาด อมไว้ในปากพ่นใส่บริเวณตาเบาๆ
พร้อมท่องมนต์คาถาขณะพ่นไปด้วย รักษา 3 วันติดต่อกัน และมีเคล็ดว่า ให้มา
ในช่วงเย็นเพราะสะดวก แต่ต้องมาก่อนพระอาทิตย์ตกดินเพราะความเชื่อที่ว่า
โรคจะได้หายไปพร้อมกับแสงตะวัน

3. สูญผี การรักษาในแบบแผนโบราณนั้นจะย่ำว่า ต้องมารักษาตั้งแต่
เริ่มเป็น หากปล่อยให้ถึงขั้นเป็นหนองแล้วจะรักษาลำบากกว่าอาการที่เริ่มเป็น
ใหม่ๆจะรับ รักษาทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นในร่มผ้าหรือบนอกร่มผ้า และ
รับรักษาทุกเพศ ทุกวัย ไม่มีขีดจำกัด คนไข้ บางรายเคยเข้ารับการรักษาจากแพทย์
แผนปัจจุบันแล้วแต่ไม่หายขาดก็ขอเข้ามารักษากับหมอกกลางบ้าน โดยการสูญผี
จะใช้ปูนแดง (ปูนกินหมาก) ทาลงบนหางใบจากแล้วท่องคาถาพร้อมมนต์มีอยู่ที่ป้าย
ปูนแดงวนไปรอบๆ บริเวณแผลที่เป็น โดยจะใช้เวลาการรักษาในตอนเย็นเป็น
เวลา 3 วันติดต่อกัน

4. คางทูม ใช้ปูนแดง (ปูนกินหมาก) โดยใช้นิ้วมือ ป้ายปูนแดงแล้ว
วางบนแก้มของผู้ป่วยวนนิ้วมือ จากซ้ายไปขวาและว่าคาถากำกับไปด้วย ใช้เวลา
รักษาประมาณ 3 วันอาการจะดีขึ้น บริเวณที่มีอาการบวมก็จะลดลงและหาย

5. กวาดยา อาการ : บางคนเข้าใจว่าการกวาดยา จะมีเฉพาะเด็กๆ

เท่านั้น แต่ในความเป็นจริงนั้นการกวาดยา กวาดได้ทุกวัย แม้จะอายุมากแล้ว
หากมีอาการไอเรื้อรังมานานก็สามารถมากวาดรักษาได้แต่ถ้าคนไข้ไอเรื้อรัง
เพราะเป็นโรคปอด, โรคหืดหอบ แพทย์แผนโบราณนั้นไม่รับรองว่าจะรักษา
ได้

ยาบางส่วนจะซื้อจากเภสัชกร ประเภทยาแผนโบราณ จำพวก
พิมเสน การบูร เป็นต้น

ในกรณีไข้ไอเรื้อรัง หมอกลางบ้านจะใช้ เกลือ, พิมเสน, มะนาว
มาบดผสมกันแล้วทำการกวาดยาโดยใช้นิ้วจุ่มน้ำนิดหนึ่งพอเปียกแล้วมาคลุก
ยาจากนั้น ล้วงเข้าไปป้ายในบริเวณลำคอ

กรณีเด็กเป็นหกละหรือชาวบ้านเรียกว่าโรคอุจจาระเขียว, โรค
อุจจาระเป็นฟองจะใช้ตัวยาในการรักษาดังต่อไปนี้คือ

ใบสาระแหน่ นำมาปรุงเป็นตัวยาเพื่อเป็นกษัย สำหรับเด็กที่เป็น
หกละอาการจะค่อยๆเลาขึ้น จนหายเป็นปกติ

สืบเนื่องจากวิชาแพทย์แผนไทยที่ในสมัยโบราณถือว่าเป็นวิชาชีพ
ชั้นสูง คนที่จะเรียนรู้ได้นั้นต้องเป็นผู้รักษาศีล จิตใจบริสุทธิ์ จึงจะสามารถสืบ
ทอดวิชาชีวิตที่ได้ซึ่งนับวันยิ่งหาได้ยากขึ้นทุกที นายปลิว เคยถ่ายทอดวิชานี้ให้
กับลูกชายคนโต แต่ลูกชายไม่สามารถรับวิชานี้ได้ จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่
ภูมิปัญญาไทย ด้านแพทย์แผนไทยอาจสูญุดลงเพียงเท่านี้ เพราะไม่มีใคร
สามารถสืบทอดได้ ทำให้น่าเสียดายว่าคุณค่า มรดกทางความคิดของคนไทย
ต้องจบลงที่รุ่นนี้

ประเด็นที่สำคัญอีกประการคือ ความไม่เชื่อถือในการรักษาวิธีที่ถูก
มองว่าเป็นการสร้างภาพ ลวงโลก ลำหัง และงมงาย เพราะมีความเชื่อมั่น
ในแพทย์แผนปัจจุบันมากกว่า ในการเลือกรักษาวิธีนี้ จึงเป็นทางเลือกสุดท้าย
ของคนสมัยใหม่ ที่แพทย์แผนปัจจุบันรักษาไม่หายแล้วจึงจะเข้ามาปรึกษา